

SLOVO ÚVODEM

Pandemie koronavirového onemocnění označovaného podle roku vzniku covid-19 zasáhla všechny státy světa a ovlivnila naše životy. Pandemie s sebou nepřinesla pouze negativní změny, přinesla i nové výzvy a řadu otázek týkajících se našeho každodenního života. Silně zasáhla celou řadu služeb (cestovní ruch, kulturu), způsobila změny v dopravě i ve využívání veřejných prostranství. Dopady této pandemie na rozvoj území jsme proto zvolili jako hlavní téma tohoto čísla.

Pandemií nejvíce postiženými službami se stali poskytovatelé kulturních služeb – právě o nich pojednává recenzovaný článek v názorové rubrice. Konfrontaci s protiepidemickými opatřeními a jejich dopadem na využívání území se věnuje článek zahraničních autorů z Rakouska, Francie a Polska. V anglickém originálu si můžete přečíst článek věnovaný koncepci „města pro život“ zahraničních autorů z mezinárodního studia PLP Labs. Téma je v třetí informační rubrice doplněno závěry odborné konference věnované dopadům pandemie na rozvoj regionů Evropy.

Na jaře letošního roku zemřel vynikající geograf profesor Martin Hampl, kterého znaly celé generace urbanistů nejen jako vynikajícího odborníka, ale i jako skvělého kolegu a kamaráda. Krátkou vzpomínku na tohoto nestora české geografie přinášíme v úvodu čísla.

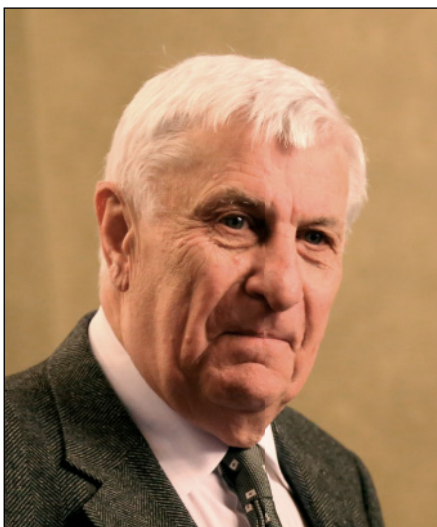
Kromě článků k hlavnímu tématu si můžete přečíst také informace o standardizaci územně plánovacích dokumentací, dotacích na podporu revitalizace brownfieldů z Národního plánu obnovy a článek o Spojených arabských emirátech jako pořadatele světové výstavy Expo 2020.

Mimořádnou přílohou čísla je sborník z odborné akreditované konference Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR, která se tentokrát věnovala novým výzvám v územním plánování.

Přejeme příjemné prožití léta a těšíme se na vaše příspěvky.

redakce U&ÚR

ODEŠEL NESTOR ČESKÉ GEOGRAFIE – prof. MARTIN HAMPL

V pondělí 21. března 2022 zemřel prof. RNDr. Martin Hampl, DrSc., vynikající geograf, který hledal řád a systém v organizaci společnosti a který byl 40 let vůdčí osobností moderní geografie. Přesah jeho odborných aktivit a jeho neobyčejné osobnosti se ovšem velmi výrazně promítl také v komunitě urbanistů.

Když v 70. a 80. letech v pražském Terplanu vznikaly územní plány velkých územních celků nebo územní plány velkých měst, skoro u každého takového dokumentu vedoucí projektant žádal o spolupráci právě Martina Hampla. Geograf Martin Hampl jako podklad pro konkrétní dokument zpracovával geodemografická a sociálněgeografická témata a přinesl do týmu, který řešil územně technické podmínky a limity využití konkrétního řešeného území, nadhled a schopnost ukotvit zpracovávané téma v širším sídelně geografickém rámci. Identifikoval význam sídla nebo řešeného regionu v systému osídlení a stanovil obecný rámec pro rozvojové ambice a cíle daného územního plánu. Martin Hampl i díky práci své manželky Zdenky Hamplové v Terplanu po celou dobu své profesní kariéry velmi cílevědomě rozvíjel spolupráci mezi urbanisty a geografy a aktivně přispíval do diskusí o vymezení regionů různých typů. Jedna z jeho posledních prací z této oblasti se týká i vymezení funkčního území pražské metropolitní oblasti pro potřeby uplatnění integrovaných teritoriálních investic, které pod supervizí Martina Hampla připravili jeho mladší kolegové.

Celé generace urbanistů pracují při hledání obecných souvislostí rozvoje regionu nebo celého státu s výsledky sociálněgeografické regionalizace, které v desetiletých cyklech na základě censů zpracovával Martin Hampl a vymezoval v nich funkční regiony od mikroúrovně až po makroúroveň. Definoval tak systém a hierarchický řád osídlení v Česku a sledoval jeho vývoj. Poprvé vymezil sociálněgeografické regiony v Československu v roce 1970, a to na základě sčítání z roku 1961, a dále publikoval se svými kolegy sociálněgeografickou regionalizaci vždy po zveřejnění výsledků censu od roku 1970 až do roku 2011. Vysvětlení principů regionalizace a významu jednotlivých ukazatelů pak spolu se svými kolegy K. Kühnlem a J. Ježkem shrnul v publikaci Sociálněgeografická rajonizace ČSR, kterou vydal v roce 1978. Série regionalizací Československa a později Česka, které mapují český sídelní systém od 60. let 20. století až do roku 2011, je zásadním zdrojem informací o jeho vývoji za socialismu a v post-socialistickém období. Celou řadu sociálněgeografických regionalizací Hampl ukotvil v uceleném teoretickém konceptu teorie hierarchie reality, která zdůrazňuje vytváření stále nových nositelů diferenciacie společnosti, a tedy i prostoru.

Zcela zásadní a geografii významně přesahující jsou Hamplovy teoretické a teoreticko-metodologické práce. Martin Hampl formuloval teorii geografické organizace společnosti, která definuje objekty společnosti nejen podle vývojové složitosti, ale také podle jejich míry komplexity. Definování teoretického konceptu vývoje společenských a sociálních procesů velmi významně pozitivně ovlivnilo způsob uvažování celé generace jeho pokračovatelů. Jeho teoretické dílo představuje fundus moderní geografie – další generace nejen geografů se budou k výsledkům jeho práce dlouhodobě vracet.

Odhodem Martina Hampla ztrácí česká geografie, a stejně tak i komunita urbanistů, nejen skvělého odborníka, ale i neobyčejného kolegu a kamaráda. Martin Hampl se dokázal vždy a za všech okolností povznést nad drobné nebo nepodstatné spory a vahou své osobnosti v každém kolektivu nalézal shodu a konsenzus nad právě řešeným odborným nebo i obecně lidským tématem. Pro mnoho generací svých žáků na Přírodovědecké fakultě UK byl vzorem nejen vynikající vědecké práce, ale i lidského přístupu a tolerantnosti k našim chybám a nedostatkům. Nikdy neváhal nalézt čas a podrobně přečíst a připomínkovat naše texty, ve kterých našel systém a řád a odstranil balast. Jeho poznámky v našich rukopisech byly skutečnou školou tvůrčího vědeckého psaní. Jeho nadhled, humor i jeho důraz na vědeckou přesnost budeme velmi postrádat.

RNDr. Radim Perlin, Ph.D.